ECLI:LV:AT:2024:0917.SKA079524.5.L
Nr. 670010424, SKA-795/2024
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2024.gada 17.septembrī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Ermīns Darapoļskis, senatores Ieva Višķere un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja pieteicējas /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 23.jūlija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteicējas pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Starp pieteicēju /pers. A/, /pers. B/ (turpmāk – pakalpojuma saņēmējs) un Rīgas sociālo dienestu (turpmāk – sociālais dienests) 2024.gada 17.janvārī noslēgts uzņēmuma līgums par asistenta/pavadoņa pakalpojuma sniegšanu Nr. RSD-24-162-lī (turpmāk – līgums). Līguma 2.3.3.punkts noteic, ka pieteicējai ir pienākums sagatavot, uzglabāt un līdz katra mēneša 10.datumam iesniegt pārskatus par iepriekšējā mēnesī sniegto pakalpojumu.

Sociālais dienests 2024.gada 14.jūnijā saņēma pieteicējas novēloti iesniegto pārskatu par 2024.gada maijā sniegto pakalpojumu. 2024.gada 12.jūlijā iestāde sniedza atbildi, ka pieteicēja minēto pārskatu nav iesniegusi līgumā noteiktajā termiņā, līdz ar to sociālajam dienestam ir tiesības neapmaksāt pakalpojuma sniegšanu.

[2] Pieteicēja nepiekrita iestādes sniegtajai atbildei, tāpēc vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu piešķirta samaksa par asistenta/pavadoņa pakalpojumu sniegšanu atbilstoši līgumam.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 23.jūlija lēmumu pieteicējas pieteikumu atteikts pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā). Lēmumā atzīts, ka starp pieteicēju un sociālo dienestu noslēgtais līgums par pakalpojuma sniegšanu pēc savas būtības ir civiltiesisks darījums un arī pieteicējas prasījumam par līguma izpildi (samaksa par padarīto darbu) ir civiltiesisks raksturs. Ievērojot, ka šādus prasījumus izskata vispārējās jurisdikcijas tiesas, tiesnesis atzina, ka attiecīgais jautājums nav administratīvās tiesas kompetencē.

[4] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību, kurā norāda, ka konkrētajā gadījumā ir pamats uzskatīt, ka starp pieteicēju un sociālo dienestu ir noslēgts darba līgums, nevis uzņēmuma līgums. Pieteicēja blakus sūdzībā argumentē, ka lieta ir skatāma Administratīvā procesa likuma kārtībā, jo iestādes rīcība neatbilst Administratīvā procesa likuma 7.pantam.

Motīvu daļa

[5] Blakus sūdzības izskatīšanas ietvaros izšķirams jautājums, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti atteicās pieņemt pieteikumu.

[6] No lietas materiāliem konstatējams, ka sociālais dienests ir piešķīris no valsts budžeta apmaksātu asistenta un/vai pavadoņa pakalpojumu konkrētai personai, un šo pakalpojumu faktiski sniedz privātpersona – pieteicēja. Proti, starp sociālo dienestu, pakalpojuma saņēmēju un pieteicēju ir noslēgts trīspusējs līgums, un pieteicēja, pamatojoties uz šā līguma un normatīvo aktu prasībām, par sniegto pakalpojumu no sociālā dienesta saņem atlīdzību. Konkrētā strīda pamatā ir apstāklis, ka pieteicējai atteikts izmaksāt atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, jo iestāde atzina, ka viņa nav izpildījusi pakalpojuma sniedzēja pienākumu līgumā noteiktajā termiņā iesniegt pārskatu. Tiesnesis pārsūdzētajā lēmumā atzina, ka šāds strīds nav risināms administratīvajā tiesā, jo līgums par pakalpojuma sniegšanu ir civiltiesisks līgums, līdz ar to visi no tā izrietošie strīdi, tostarp par samaksu, risināmi civilprocesuālā kārtībā.

Ievērojot minēto, Senātam jānoskaidro, kāda ir līguma tiesiskā daba un vai strīdi par to var tikt skatīti administratīvā procesa kārtībā.

[7] Invaliditātes likuma 12.panta pirmās daļas 3.punkts citstarp noteic, ka invaliditātes sekas personām ar invaliditāti mazina, nodrošinot tiesības pašvaldībā pēc to deklarētās dzīvesvietas saņemt no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu. Šo pakalpojumu ir tiesības saņemt personai ar I vai II invaliditātes grupu, pamatojoties uz pašvaldības sociālā dienesta veikto asistenta pakalpojuma nepieciešamības un atbalsta intensitātes novērtējumu (*likuma 12.panta otrā daļa*).

Ministru kabineta 2021.gada 18.maija noteikumu Nr. 316 „Noteikumi par asistenta, pavadoņa un aprūpes mājās pakalpojumu personām ar invaliditāti" 2.punkts noteic, ka no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu un pavadoņa pakalpojumu, kā arī no pašvaldības budžeta apmaksātu aprūpes pakalpojumu nodrošina personas deklarētās dzīvesvietas pašvaldības sociālais dienests. Pēc lēmuma pieņemšanas par asistenta pakalpojuma vai pavadoņa pakalpojuma piešķiršanu sociālais dienests slēdz līgumu ar asistenta pakalpojuma vai pavadoņa pakalpojuma pieprasītāju un pakalpojuma sniedzēju vai juridisko personu. Līgumā nosaka pakalpojuma apjomu, tā sniegšanas periodu un kārtību, līdzēju tiesības, pienākumus un atbildību, norēķinu kārtību un citus būtiskus jautājumus, kas saistīti ar pakalpojuma sniegšanu, kā arī līguma izbeigšanas nosacījumus (*noteikumu 22.punkts*). Pakalpojuma sniedzējs vai juridiskā persona līgumā noteiktajā kārtībā reizi mēnesī iesniedz sociālajā dienestā apliecinājumu par iepriekšējā mēnesī

sniegto asistenta pakalpojumu vai pavadoņa pakalpojumu, un sociālais dienests kontrolē minētā līguma saistību izpildi (*noteikumu 23.punkts*).

Ievērojot minēto, tiesību normas nosaka kārtību, kā personas ar invaliditāti var saņemt no valsts budžeta apmaksātus un sociālā dienesta nodrošinātus asistenta un pavadoņa pakalpojumus. Šajā procesā ietilpst gan lēmuma par tiesību uz pakalpojuma saņemšanu pieņemšana, gan attiecīga līguma ar skaidri definētiem nosacījumiem slēgšana, gan regulāra pakalpojuma sniegšanas uzraudzība. Proti, vispirms sociālais dienests ar lēmumu piešķir personai tiesības uz konkrētā pakalpojuma saņemšanu. Tomēr ar minēto iestādes iesaiste konkrētā pakalpojuma saņemšanas nodrošināšanā nebeidzas – sociālais dienests arī slēdz trīspusējo līgumu par asistenta pakalpojumu sniegšanu, un šādā veidā ne tikai nodrošina pakalpojuma sniegšanu, bet arī turpina aktīvi pārraudzīt atbalsta pasākuma īstenošanu. Šāda trīspusēja līguma slēgšana ir daļa no atbalsta mehānisma personām ar invaliditāti.

[8] Lai nošķirtu publisko tiesību līgumu no privāto tiesību līguma, konkrētais līgums ir jāvērtē, ņemot vērā kritērijus, proti, kāds ir līguma priekšmets, līguma kopējais raksturs un tajā ietvertie svarīgākie punkti, jāvērtē konkrēto tiesisko attiecību, kas ar līgumu tiek nodibinātas, juridiskā daba, līguma mērķis, kā arī tas, vai eksistē cieša sasaiste ar publiski tiesiskajām tiesībām un pienākumiem (*Senāta 2019.gada 12.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1640/2019, ECLI:LV:AT:2019:1112.SKA164019.3.L, 5.punkts; 2008.gada 1.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-453/2008 12., 15.punkts; 2013.gada 3.maija lēmuma lietā Nr. SKA-539/2013 6.punkts*).

Senāts konstatē, ka konkrētajā gadījumā atbilstoši līguma priekšmetam tieši sociālais dienests uzdod un pakalpojuma sniedzējs apņemas sniegt asistenta/pavadoņa pakalpojumu (līguma 1.1.punkts). Tāpat no līguma teksta izriet, ka iestāde pārrauga līguma izpildi – pakalpojuma sniedzējam ir pienākums veikt faktiski sniegtā pakalpojuma uzskaiti un sniegt sociālajam dienestam visu informāciju par sniegto pakalpojumu, kā arī sagatavot, uzglabāt un noteiktā termiņā iesniegt pārskatus par iepriekšējā mēnesī sniegtajiem pakalpojumiem (līguma 2.3.1., 2.3.2.punkts).

Līdz ar to, uzdodot pakalpojuma sniedzējam sniegt pakalpojumus, kā arī turpinot uzraudzīt to sniegšanu, sociālais dienests nodrošina, ka konkrētā publiskā funkcija – atbalsta sniegšana personām ar invaliditātei – tiek pildīta. Minētais liecina, ka līguma priekšmets ir vērsts uz publiskas funkcijas īstenošanu, proti, nodrošina publisko tiesību normu izpildi. Izskatāmajā gadījumā publiskā funkcija izpaužas ne tikai tādējādi, ka sociālais dienests ar lēmumu pabalstu piešķir, bet arī tādējādi, ka iestāde uzrauga un kontrolē šī pakalpojuma sniegšanu. Senāts atzīst, ka tas kopsakarā ar šā lēmuma iepriekšējā punktā konstatēto ir pamats strīdus līgumu vērtēt kā publisko tiesību līgumu.

[9] No pieteikuma izriet, ka pieteicēja ir vērsusies tiesā tāpēc, ka sociālais dienests nav samaksājis viņai par 2024.gada maijā sniegto pakalpojumu, tādējādi nav izpildījis līguma 2.1.3.punktā noteikto sociālā dienesta pienākumu samaksāt pakalpojuma sniedzējam par pakalpojuma sniegšanu atbilstoši faktiskajai izpildei.

Senāts šajā sakarā atzīst: ja pakalpojuma sniedzējs uzskata, ka sociālais dienests nepilda līgumsaistības – nepamatoti nav samaksājis par sniegto pakalpojumu –, pieteikuma priekšmets tiesā ir publisko tiesību līguma izpildes pareizība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmās daļas 4.punktam.

[10] Rezumējot minēto, atzīstams, ka tiesnesis pārsūdzētajā lēmumā nepamatoti atzinis, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to pārsūdzētais tiesneša lēmums ir atceļams un jautājums par pieteikuma virzību ir nododams Administratīvajai rajona tiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 23.jūlija lēmumu un nodot jautājumu par pieteikuma virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

E. Darapoļskis I. Višķere R. Vīduša